

ראו אור גדול אור הראשון וכו', וגם לא כפה זהה כנגינת רק על תורה שבעל פה לפי שיש

ועל צער גדול ונדוד שינה ומנבל עצמו עליה. וכן לימוד תורה שבעל פה נאמר (וכריס ו' ה') ואהבה וגו' ככל לכבד וככל נפשד וככל מאודך. שאין זוכה לה רק מי שהוא אהב הקב"ה בכל לבו וככל נפשו וככל מאוד עיין שם ועלילתם נאמר (שופטים ה' ל"א) ואהבתי כצאת השמש בגבורתו שהקב"ה מאיר עיניהם לעתיד לבוא.

ובזה יובן למה אין עושין זכר לחינוך הכיח בקרבנות, כי הקרבנות המה כטלים כמו שנאמר (ישעיה א' י"א) למה לי רוב זבחיכם אמנם הנרות המרמזים למאור התורה עושין זכר להחינוך של התמונאים, כי מזה נתקיים בנו מאור התורה על ידי החינוך והתשוקה לאור התורה שהיה להם אז. כי מדי בהחלת מתן תורה היו בהשוקה גדולה כמו שנאמר (שמות י"ט ב') וחתן שם ישראל כאיש אחד בלב אחד וזה היה על תורה שבכתב שעל תורה שבעל פה נצרך לכפות עליהם ההר כנגינת כדאיחא בתחומא אבל אחרי זה הדור קיבלה מאהבה בימי אחשוורוש וכטלו המודעה דכפיית ההר כנגינת. וגמר התשוקה והתגעגועים היה בימי התמונאים מצד הצרות ועל זה אנו עושין זכר לזה החינוך והתשוקה של תורה שבעל פה שהיה אז שעל ידי זה נשאר בנו בקביעות הארת התורה שבעל פה לעולם וכמו שנאמר חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה וכמכותן המודרש אבל הנרות לעולם:

הוצון שבלב שעל ידי זה נעשה כלי להיות ושפע בו מאור התורה.

ויש לומר שמתוך בזה קושיה הבית יוסף למה עושין שמונה ימי חנוכה כי הנה מהשמן היה רק על שבעה ימים. דיש לומר כי נס יום הראשון היה שמצאו השפודין של ברזל כנראה מהפסיקתא שזה היה עיקר הנס, והיינו מה שמצאו הכלי להדליק בו האור ואחר כך מדליקין שבעה ימים נגד הנס של מציאת השמן להיות התפשות עצם הארת חכמת התורה בשבע המדות הקדושות כנוכח.

ואיתא (שבת י"ג:) מי כתב מגילת תענית אמרו חנניה בן חזקיה וסייעתו שהיו מחביבין את הצרות וללאורה הוה ליה לומר שהיו מחביבין את הניסים ומה להם להצרות. אמנם על ידי הצרות והגזירות זכו למאור התורה וכמו שנאמר (מהלים י"ג, ד') שבטך ומשענתך המה ינחמנוי שדייקא על ידי השבט מוסר בא להם המשענת ביתר שאת וכדאיחא בפרקי היכלות (פרק י"ח) שבבית שני אף על פי שלא שרחה שם שכנית. אבל הדירה יקרה כבודה וגדולתה וכו' של תורה לא ניתנה עד בית שני עיין שם והמכות על זמן התמונאים שהיה החלחלת הארת תורה שבעל פה. דחנכה החלחלת הניסים שלא ניתנו ליכתב. כי אסתר הוא סוף הניסים שניתנו ליכתב (וימא כ"ט), והיינו החלחלת תורה שבעל פה. כי היא החלחלת מצוות דרבנן שהוא רק משורש תורה שבעל פה כמו שאמרו בגמרא (שבת כ"ג) על ברכת נר חנוכה והיכן ציונו מלא חסור. ודייקא אז על ידי הצער והגזירה נתיסר החורה שבעל פה כמו שאמרו (בראשית רבה כ' ה') וחושך זה יין שהשתיכה עיניהם של ישראל בגזירותיהן ודייקא על ידי זה ויאמר אלהים יהי אור, והיינו הארת תורה שבעל פה וכדאיחא (מתחומא פירשת נה ג') שעל צמלי תורה שבעל פה נאמר (ישעיה ס"א) העם החוללים בחושך

ע"ה איתא (בראשית רבה ס"א, א') שזמן לו הקב"ה שתי כליותיו כשני רבנים והיו נובעות ומלמדות אותו חכמה וגם השני אלפים תורה

והחילול מאברהם אבינו ע"ה. וכיצחק איתא (והה"ג פ' סוף ע"ב) אורייתא מטיטרא דגבורה קא אחייתא. שהיא יראה מדהו של יצחק וכל מה שנמשטה יותר חכמת התורה בהמדות הוא בתוקף החלהבות ביותר. וכיעקב שמדדת אמת נתפשטה הארת התורה ביותר כמו שאמרו (ברכות ה'): אמת זו תורה שנאמר (משלי י"ג, א') אמת קנה ואל תמכור וכיוסף כתוב (בראשית ל"ז, ג') כי בן זקונים הוא לו ואיתא בבראשית רבה (פ"ד, ח') שכל הלכות שממטר שם ועבר ליעקב מסדן לו וגם אמרו (תענית ס"ו) צדיקים לאורה דכתיב (מהלים צ"ג, י"א) אור ורוע לצדיק ועל ידי האור הזרוע בבחינת צדיק נשפע ונתפשט הארת התורה בשפע רב כדדע. ומשה ואהרן המה השורש של תורה שבכתב ותורה שבעל פה. ורוד המלך ע"ה הוא מוכבה למדת מלכות פה תורה שבעל פה קרינן לה. ובחנכה מדליקין שמונה נרות, כי הנר שמיני מרמז על בינה ליכא שהוא המקור של שבעה האורות הנזכרים, והיינו התשוקה והרצון שבלב להגיע למאור התורה שתפשט בלב. ועיקר הגעגועים והתשוקה בלב לזכות למאור התורה נחלה אז בימי גזירת יין שהיה לכטלס מחורה ומצוות. והיה לבס נשבר מאד מזה שנראה שמן השמים מעכבין מפני שאין התורה ומצוות שלהם מקובל בעיניו יתברך והוא דומה כשופך קיחון על פניו (סוכה כ"ח:). ועל ידי זה נתמרמרו וגדלה התשוקה בלבם לעסוק בחורה בסתר. וגם אותם שלא יכלו להצניע את עצמם ולעסוק בחורה עזר יותר גדלה הצעקה והתשוקה בלבם לזכות למאור התורה ועל ידי זה זכו לנס שגודמן להם השפודין של ברזל לעשות המנורה שהיא הכלי קיבול למאור שבעת הנרות. שהיא נגד

[ז] **שם** חנוכה הוא לשון חינוך על שהיה

או חנוכה המזכה ששקצום מלכי יין ואיחא כמגילת תענית שלא היה להם מנורה להדליק ושפודין של ברזל היה בידם והיפוס בעץ והדליקו בהם ובפסיקתא (פ"שה ב') איתא רק טעם זה על נס חנוכה שמצאו שפודין של ברזל ומנס השמן אינו מוצרי כלום וכפי הנראה היה אז עיקר החנוכה בנרות המנורה, כי סימאן כל כלי המקדש ולא היו יכולים להקריב קרבנות רק שהדליקו המנורה על ידי נס שמצאו שפודין של ברזל ועושין חנוכה לזכר הנס מתנוכת המנורה. וענין חנוכה הוא החלה מה שהאדם מתחיל לחנך עצמו ומהו נשאר קבוע לעולמי עד על ידי שמרגיל עצמו בהשוקה ורצון של ימי הנעורים כמו שנאמר (משלי י"ב, ט) חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה. ויש להביק למה עושין זכר לחנוכה המנורה שהיה בימי התמונאים ואין עושין זכר לחנוכה המשכן וחנוכה המקדש שהיה קדושה קבועה לדורות.

ויש לומר שכבר זכרנו מה שאמרו במדרש רבה (במכב רבה ס"ג, ו') שהיה אהרן מוצי' על שלא הקריב בחנוכה הנשיאים ואמר לו הקב"ה לגדולה מזו אחא מתוקן וכו' הקרבנות כל זמן שבת המקדש קיים הם נהגים אבל הנרות לעולם וכו', וכתב הרמב"ם שזמרנו על נרות חנוכה שהם נהגין לעולם. דהנה ענין שבעת הנרות של המנורה מרמזים על התפשטות אור התורה ככל שבע המדות הקדושות נגד שבעה הרועים שהם מוכבה לשבע המדות וכוללים נמצא התפשטות חכמת התורה המרמזו למנורה בדרום כמו שאמרו (בבא בתא כ"ח:). הדוצה שיחכים יודים וכו', והיינו כי באברהם אבינו